

Peter Wennink en de Langeleegte

Dames en heren,

Vanavond reiken wij de LangmanPrijs uit aan een individu of een organisatie die zich hebben ingezet voor de brede ontwikkeling van Noord-Nederland. Het kan ook een groep organisaties zijn.

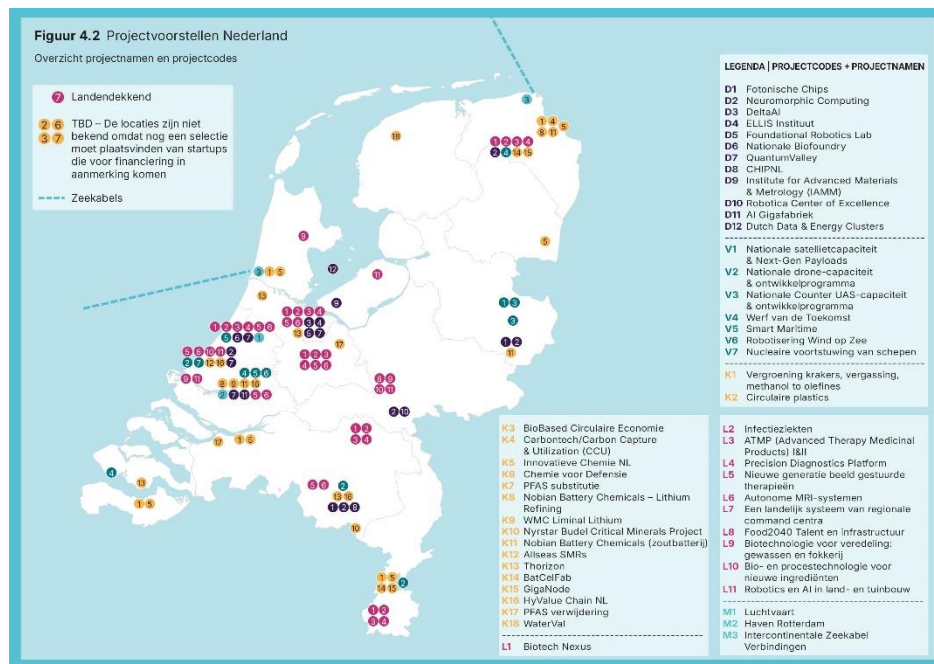
Harrie Langman was de minister van Economische Zaken in het kabinet-Biesheuvel (1971-1972). Het kabinet bestond uit 5 partijen en kon bogen op 82 zetels. Het zat ongeveer een jaar. Het kabinet ging door met 4 partijen als rompkabinet met 74 zetels in de Tweede Kamer. Het rompkabinet heeft alleen de volgende verkiezingen voorbereid en zat ook amper een jaar.

Minister Langman heeft veel betekend voor de economische ontwikkeling van het Noorden van Nederland. Hij was afkomstig uit Drachten (Friesland) en geloofde in een door de overheid gestuurde industriepolitiek. Met de terugkeer van de industriepolitiek worden zijn gedachten weer actueel.

De uitreiking van de LangmanPrijs is een mooie gelegenheid iets te zeggen over de economische ontwikkelingen in het land en meer specifiek over de ontwikkelingen in Noord-Nederland. Het is zelfs een uitgelezen kans om opmerkingen te maken over twee recente rapporten die met elkaar in verband kunnen worden gebracht: het rapport van Peter Wennink over de Nederlandse economie en de economische agenda van Jakob Klompien voor Groningen en Noord-Drenthe.

Kaartje 1

Mijn vermoeden is dat Peter Wennink - oud-directeur van ASML Eindhoven - niet alleen een fan is van PSV, maar ook vaak uitwedstrijden heeft meegemaakt bij FC Veendam, in het stadion dat in de volksmond de Langeleegte heet.

Nu weet ik dat in het Gronings leeg naar laagte verwijst, maar vele mensen veronderstellen dat het betekent dat er niets is.

Ik moest onmiddellijk aan de Langeleegte in de tweede betekenis van het woord denken toen ik deze cruciale kaart in het rapport van Wennink zag. Mijn stelling is dat deze leegte kan worden opgevuld met de economische agenda van Jakob Klompien, die meer aandacht schenkt aan de brede welvaart. Als wij Wennink en Klompien naast elkaar leggen, dan ontstaat er een zeer krachtige boodschap en kunnen de fondsen elkaar versterken. Waarbij ik opmerk dat ik de mening ben toegedaan dat het rapport Klompien niet moet ophouden bij de provinciegrens van Groningen en de gemeentegrens van Tynaarlo. Het is mijn stelling dat Leeuwarden, Drachten, Assen en Emmen ook in Groningen liggen.

Wennink en Klompien gezamenlijk zouden het hele Noorden kunnen bestrijken. Economen noemen Noord-Nederland een Daily Urban System. Er is veel interactie tussen de bewoners van de provincie. In de termen van oud-directeur Binne Visser van Phillips: "Ik kan de stafvergadering van Phillips Drachten ook wel in Roden houden, want daar wonen ze toch allemaal!"

Peter Wennink is de oud-directeur van ASML in de provincie Brabant. Hij heeft een heldere en krachtige analyse gemaakt hoe wij de welvaartsstaat in Nederland in de toekomst overeind kunnen houden. Hij stelt dat Nederland al lange tijd te maken heeft met een daling van de arbeidsproductiviteit en dat we daarom meer moeten investeren in sectoren waarin de arbeidsproductiviteit hoger ligt. Dus minder werk maken van slachterijen en de landbouw en meer van digitalisering en AI.

Daarnaast geeft Wennink aan hoe belangrijk het is om internationaal en nationaal talent aan je regio te binden. Hoewel duidelijk en uitermate goed getimed vanwege de kabinetsformatie, kent de analyse van Wennink een aantal tekortkomingen. De analyse van Wennink gaat nog te veel uit van het "trickle-down" effect. Als het in de Randstad en in Eindhoven goed gaat dan profiteert de rest van het land vanzelf mee.

Wennink richt zich vooral op het grote bedrijfsleven en de nieuwe economische sectoren en zegt weinig over het midden en kleinbedrijf en heeft weinig oog voor ideeën zoals de brede welvaart.

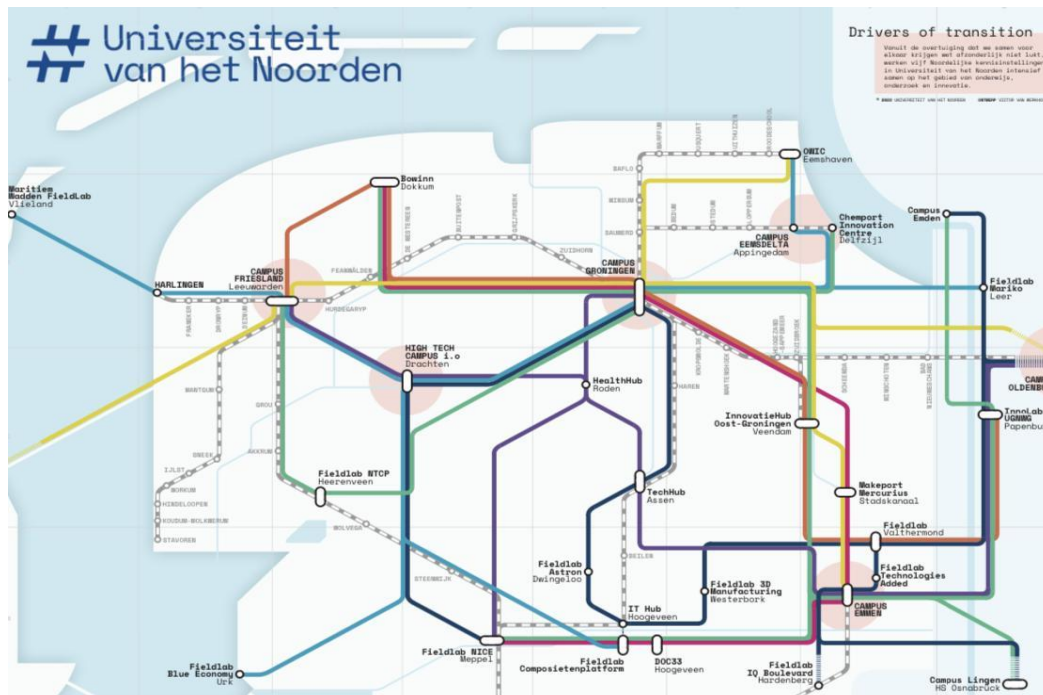
En dat is nu juist de kern van de economie in Noord-Nederland. De landbouw moet van Wennink worden ingeperkt, waardoor wederom blijkt dat de boerenopstand van twee jaar geleden niet goed begrepen is en de regio wederom niet telt.

Gelukkig hebben wij in het Noorden een fanatieke supporter van FC Groningen, die ook veel liefde heeft voor het voetbalspel in Heerenveen, Cambuur en Emmen. Het stadion van Klompjen is voller dan de Langeleegte van Wennink. Klompjen neemt de brede welvaart als uitgangspunt en geeft aan hoe de economische agenda van Groningen en Noord-Drenthe verder moet worden ontwikkeld.

Klompfen heeft niet te maken met een wereldbedrijf zoals ASML, maar wel met vele kleine en middelgrote bedrijven, met landbouwbedrijven en met een grote overheidssector, een grote universiteit en een top academisch ziekenhuis: het UMCG.

Klompfen formuleert een aantal thema's die verder kunnen worden ontwikkeld door de samenwerking via innovatieve ecosystemen zoals de Universiteit van het Noorden dat al eerder met de metro innovatiekaart is aangegeven.

Kaartje 2

Voorbeelden van innovatie ecosystemen zijn:

- # Energie en Klimaat;
- # Digitalisering en AI;
- # Medische Technologie;
- # Landbouw en Gezondheid;
- # Vrije tijdseconomie en toerisme.

Ook de periferie van Nederland – het Noorden – kent een centrum. Als je goed naar de analyses van de Rabobank kijkt, vinden de economische ontwikkelingen plaats in het gebied tussen Groningen, Drachten, Leeuwarden, Heerenveen, Assen, Emmen en de Eemshaven. In dat gebied worden ook de campussen ontwikkeld waarin de triple helix moet samenkomen: de samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen.

Klompier heeft het brede welvaartsbegrip als uitgangspunt genomen. Brede welvaart heeft ook oog voor niet-economische factoren die van belang zijn voor het welzijn van de inwoners van de Noordelijke provincies, zoals bijvoorbeeld het landschap, de natuur en het culturele klimaat.

Wennink geeft aan hoe belangrijk culturele voorzieningen zijn om het talent dat nodig is te binden aan je regio of ernaartoe te halen. Cultuur in de brede zin van het woord. Er moeten theaters zijn, musea, bioscopen en ook literaire en journalistieke uitingen zijn van groot belang. Dat laatste - de journalistieke uitingen als onderdeel van de cultuur - is het bruggetje naar de LangmanPrijzen.

De jury van de LangmanPrijzen bestaande uit *Dina Boonstra*, *Eva van Leeuwen* en *Arno Brok* en ondergetekende als voorzitter hebben besloten de LangmanPrijzen toe te kennen aan de redacties van: **RTV Drenthe**, **RTV Noord** en **Omrop Fryslân**. De drie omroepen zijn voortgekomen uit de Regionale Omroep Noord. De eerste uitzending daarvan vond plaats op 19 januari 1946. Dat is dus dit jaar tachtig jaar geleden.

Het is van groot belang dat de regionale omroepen tegenwicht bieden aan de Langeleegte die vele geografische kaartjes laten zien en die desondanks toch leidend zijn bij de beleidsontwikkeling. De drie omroepen in het Noorden van het land werken steeds meer samen, over de provinciegrenzen heen. De programmering van gezamenlijke programma's zoals "de stand van Noord-Nederland" wordt door de jury toegejuicht.

De jury hecht groot belang aan de lokale en regionale journalistiek om eenzijdige berichtgeving te voorkomen, zeker in een tijd dat de vrije pers, zelfs in democratische rechtsstaten onder druk staat.

Er is heel veel in Noord-Nederland, maar je moet het wel willen zien. Voor een scherp beeld en genuanceerde kaartjes zijn de regionale omroepen onmisbaar. Vandaar de LangmanPrijzen voor **RTV Drenthe**, **RTV Noord** en **Omrop Fryslân**.

Ik verzoek mevrouw Ingrid Spijkers om met haar team naar het podium te komen om de prijs in ontvangst te nemen.

Prof. dr. Jouke de Vries
Voorzitter College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen

Voorzitter jury LangmanPrijzen

13 januari 2026